

Voortgangsrapportage 7 PMR

Project Mainportontwikkeling Rotterdam
1 juli 2009 - 31 december 2009

Datum	24 maart 2010
Status	Definitief

Voortgangsrapportage 7 PMR

Project Mainportontwikkeling Rotterdam
1 juli 2009 - 31 december 2009

Datum   24 maart 2010
Status   Definitief

Verslagperiode 1 juli 2009 tot en met 31 december 2009

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Informatie	DG Luchtvaart en Maritieme Zaken / Zeehavens
Telefoon	070-3511492
Fax	070-3511478
Uitgevoerd door	
Opmaak	
Datum	24 maart 2010
Status	Definitief
Versienummer	D69768 v5

Inhoud

1	Inleiding 7
1.1	Zevende Voortgangsrapportage 7
1.2	Samenvatting 7
1.3	Essentialia PMR 10
1.3.1	Project Mainportontwikkeling Rotterdam 10
1.3.2	Sturingsfilosofie van het Rijk 11
2	Stand van zaken deelprojecten 14
2.1	Deelproject Landaanwinning (inclusief natuurcompensatie) 14
2.1.1	Algemeen 14
2.1.2	Uitvoering aanleg Maasvlakte 2 14
2.1.3	Natuurcompensatie Maasvlakte 2 15
2.1.4	Luchtkwaliteit 17
2.1.5	Borgen van samenhang en reduceren van complexiteit vervolgpcedures 18
2.1.6	Nadeelcompensatie 18
2.1.7	Stimuleringsregeling 19
2.2	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied 19
2.2.1	Landschapspark Buytenland op Midden-IJsselmonde (600 ha) 20
2.2.2	Schiezone (50 ha) 21
2.2.3	Vlinderstrik: Schiebroekse en Zuidpolder (100 ha) 21
2.2.4	Groene verbinding 22
2.2.5	Overige ontwikkelingen 22
2.3	Deelproject Bestaand Rotterdams Gebied 22
2.3.1	De leefbaarheidsprojecten 22
2.3.2	De intensiveringsprojecten 24
2.3.3	Overige ontwikkelingen 24
3	Stand van zaken deelprojectoverstijgende onderwerpen 26
3.1	Borging samenhang van de PKB-doelen: nu en in de toekomst 26
3.2	Tafel van Borging 26
3.3	Maatschappelijk Overleg en Bestuurlijk Overleg Voordelta 27
3.4	Monitorings- en Evaluatieprogramma's 27
3.5	AMvB Ruimte 28
4	Projectbeheersing 30
4.1	Planning 30
4.2	Scope 32
4.3	Financiën 32
4.3.1	Projectbudget 32
4.3.2	Mutatieoverzicht Rijksbudget 33
4.3.3	Ontwikkeling Post Onvoorzien 34
4.3.4	Aangegane verplichtingen 35
4.3.5	Kasritme 36
4.3.6	Ontvangsten 37
4.4	Rijksrisico's 37
4.4.1	Het risicomangement 37
4.4.2	De belangrijkste risico's 37

4.5 Borging van de afspraken en kwaliteit 39

Bijlage Lijst van documenten 41

Bijlage Afkortingenlijst 43

1 Inleiding

1.1 Zevende Voortgangsrapportage

Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) valt onder de Regeling grote projecten van de Tweede Kamer. Door middel van halfjaarlijkse voortgangsrapportages informeert de minister van Verkeer en Waterstaat, mede namens de ministers van VROM, EZ, Financiën en LNV, de Tweede Kamer over de voortgang van de deelprojecten van PMR en hun samenhang.

De voorliggende zevende Voortgangsrapportage (VGR 7) beschrijft de voortgang over de periode 1 juli 2009 tot en met 31 december 2009. Voor een actueel beeld zijn relevante ontwikkelingen in de periode na 31 december 2009 opgenomen in de begeleidende brief bij deze rapportage.

De verantwoordelijkheden voor de uitvoering van PMR zijn afgebakend en vastgelegd in de Bestuursovereenkomst van juni 2004 en de Uitwerkingsovereenkomsten van september 2005. De voortgang en de uitvoering van de verschillende deelprojecten zijn de verantwoordelijkheid van het Havenbedrijf Rotterdam N.V., de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam, met uitzondering van de natuurcompensatie waar het Rijk zelf verantwoordelijk voor is. De rapportages van het Havenbedrijf Rotterdam N.V., de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam worden afgestemd met en beoordeeld door tussenkomst van de meest betrokken departementen: VenW voor de landaanwinning en natuurcompensatie, VROM voor Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) en LNV voor 750 ha natuur- en recreatiegebied. De rapportages zijn als bijlagen bij de zevende Voortgangsrapportage gevoegd. Mede op basis van de rapportages van de deelprojecten rapporteert het Rijk over zijn eigen verantwoordelijkheden.

Het Rijk is sinds mei 2007 aandeelhouder in het Havenbedrijf Rotterdam N.V. Het ministerie van Financiën informeert de Tweede Kamer hierover in de eigenstandige voortgangsrapportage over de staatsdeelnemingen.

1.2 Samenvatting

De uitvoering van de aanleg van Maasvlakte 2 verliep in de rapportageperiode volgens het Havenbedrijf Rotterdam nog steeds conform de planning. Het bestemmingsplan Maasvlakte 2 is op 4 november 2009 onherroepelijk geworden. In de verslagperiode is aan de orde geweest wat de mogelijke effecten van de economische crisis op Maasvlakte 2 zijn.

Het deelproject Natuurcompensatie ontwikkelt zich volgens planning. In de vorige voortgangsrapportage is al gemeld dat het duingebied Duinen van Delfland is afgesloten om de natuur zich te kunnen laten ontwikkelen.

De toegangsbeperkingsbesluiten die de beperking van de toegang tot het bodembeschermingsgebied en de rustgebieden regelen waren al van kracht. Er loopt nog een aantal beroepen tegen deze besluiten; deze beroepen hebben echter geen betrekking op de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2. In de verslagperiode is geen datum bekend geworden voor de zitting bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voor de resterende beroepen.

Middels de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is op 16 december 2009 het Beheerplan Voordelta onherroepelijk geworden.

In het bestemmingsplan Maasvlakte 2 is een aantal maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit opgenomen. Om te verzekeren dat de maatregelen daadwerkelijk en tijdig worden genomen is de Overeenkomst luchtkwaliteit Maasvlakte 2 gesloten. In de verslagperiode heeft de Gemeente Rotterdam een besluit voorbereid waarmee het voor schepen die niet zijn voorzien van emissiearme motoren niet meer is toegestaan de haven na 1 januari 2025 aan te doen. De Overeenkomst voorziet ook in de verhoging van het havengeld voor relatief vuile schepen, waarbij het extra geld zou toevloeien naar de VERS-regeling. Vanwege juridische bezwaren tegen deze maatregel heeft het HbR een alternatief voorbereid. De lopende Stimuleringsregeling dieselmotoren voor binnenvaartschepen (VERS-regeling) van het ministerie van VROM, is in de verslagperiode geëvalueerd. Ook is het onderzoek naar een zinvol en haalbaar vervolg op deze regeling afgerond. De staatssecretaris van VenW heeft de Kamer hierover in een brief geïnformeerd. Daarin is gesteld dat samen met de branche in 2010 wordt bezien of met milieuprestatiecontracten vanaf 2011 invulling kan worden gegeven aan de afspraken in de Overeenkomst. In de verslagperiode is het Havenbedrijf een onderzoek naar snelheidsreductie in de binnenvaart gestart, met als doel een implementatie van deze maatregel in 2013. Voor het instellen van een milieuzone voor vrachtverkeer op de Maasvlakte 1 en 2 hebben de ontwerp-verkeersbesluiten van de Gemeente Rotterdam, die vereist zijn voor het instellen van de milieuzone, ter inzage gelegen. De branche-organisaties TLN, KNV en EVO hebben onderling afgestemde zienswijzen ingebracht. In de Overeenkomst is afgesproken dat een deel van de schermen voor Maasvlakte 2 wordt meegenomen in het (Ontwerp) Tracébesluit A15 Maasvlakte - Vaanplein. In de verslagperiode zijn de schermen op de A15 bij de Botlektunnel en Thomassentunnel opgenomen in het Ontwerp Tracébesluit A15 Maasvlakte - Vaanplein. Dit OTB heeft van 30 juni tot en met 10 augustus 2009 ter inzage gelegen.

In de verslagperiode is de zogenaamde 'back-office' die de afhandeling van schadeverzoeken zal organiseren en coördineren van start gegaan. Er zijn in de verslagperiode twee schadeverzoeken ingediend; deze verzoeken zijn in behandeling.

De minister van VenW heeft in oktober 2006 een bedrag van 12 miljoen euro toegezegd om de kansen van de Voordelta maximaal te benutten. Hiertoe wordt 9 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de sector recreatie en toerisme en 3 miljoen euro voor de sector visserij. In de 'Overeenkomst Duurzame Voordelta' is overeengekomen dat de 3 miljoen euro stimuleringsgelden voor de visserijsector ten goede zullen komen aan de verduurzaming van de visserij in de Voordelta. In de verslagperiode is de regeling voor de provincie Zeeland vastgesteld. De provincie Zuid-Holland heeft in de verslagperiode de regeling verder uitgewerkt.

In de verslagperiode is verder gewerkt aan het ontwerpbestemmingsplan Buytenland. Het college van B&W van de gemeente Albrandswaard heeft op 28 september 2009 de gemeenteraad geraadpleegd over het ontwerpbestemmingsplan Buytenland. De reactie van de gemeenteraad en het voornemen van het college van B&W om in het ontwerpbestemmingsplan voor 150 ha een uitwerkingsplicht op te nemen waren voor Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland reden om op 3 november

2009 een principebesluit tot het opstellen van een provinciaal inpassingsplan te nemen. Op 2 december 2009 heeft de provinciale Statencommissie Ruimte en Wonen besloten het voorstel van Gedeputeerde Staten tot een inpassingsplan nog niet te volgen en de gemeente eerst de ruimte te geven om uiterlijk eind februari 2010 een bestemmingsplan met een eventuele uitwerkingsplicht vast te stellen en daarop volgend uiterlijk in juni 2010 het uitwerkingsplan vast te stellen. Daarnaast werd besloten dat de Statencommissie de voortgang van het bestemmingsplantraject op 10 februari opnieuw zal bespreken.

Op 12 november 2009 heeft het college van B&W van Albrandswaard het ontwerpbestemmingsplan met een uitwerkingsplicht ter inzage gelegd. Het ontwerpbestemmingsplan Schiezone heeft tot 9 juli ter inzage gelegen, waarna de zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan zijn verwerkt.

Voor Vlinderstrik hebben de gemeenten Lansingerland en Rotterdam in de verslagperiode de inspraakreacties op het voorontwerpbestemmingsplan verwerkt en het ontwerpbestemmingsplan aangeboden aan de colleges van B&W van de gemeenten Rotterdam en Lansingerland. Het ontwerpbestemmingsplan heeft van 13 november tot en met 24 december ter inzage gelegen.

In december 2009 is het definitieve ontwerp van de Groene Verbinding aan de stadsregio Rotterdam opgeleverd. Dit ontwerp is daarna voor instemming voorgelegd aan de meest betrokken partijen.

De gemeente Rotterdam geeft aan dat de leefbaarheidsprojecten en intensiveringsprojecten zich voorspoedig ontwikkelen. Twee van de vijf leefbaarheidsprojecten zijn inmiddels afgerond. De intensiveringsopgave van 200 ha is inmiddels bereikt.

Voor het Warmtebedrijf heeft AVR/Gansewinkel eind 2009 het voornemen bekend gemaakt de Afvalverwerkingsinstallatie Brielselaan te sluiten. Recent heeft gemeentelijke besluitvorming plaatsgevonden over de oplossing van de gevolgen daarvan. De gemeente Rotterdam verwacht dat ondanks deze ontwikkeling de daadwerkelijke warmtelevering in 2012 kan starten en het saldo van de businesscase (ongewijzigd) positief zal zijn.

In de vijfde voortgangsrapportage is gemeld dat voor Landtong Rozenburg een tekort in de financiering bestaat. In december 2009 is aan de stuurgroep het voorstel voorgelegd om middels een lichtere constructie van het evenemententerrein een besparing van 1 miljoen euro te behalen waarmee het resterende tekort 0,9 miljoen euro zou bedragen.

In 2008 heeft een heroriëntering plaatsgevonden op de projecten uit het deelprogramma Kennis Centrum Geluid. In de verslagperiode is gewerkt aan de uitvoering van een aantal projecten en is gestart met de voorbereiding van een aantal projecten.

Voor het deelprogramma Stille wegdekken is bij de gemeentelijke wegen in de verslagperiode de Tjalklaan opengesteld voor verkeer.

Voor het deelprogramma Geluidsschermen is ten opzichte van de voorgaande voortgangsrapportage geen significante voortgang te melden.

Binnen het deelprogramma Gebiedsgerichte Benadering zijn in de verslagperiode twee projecten afgerond: Centrumplan de Ruy en de Rondgang.

In de verslagperiode is voor de intensiveringsprojecten voldaan aan de in de Uitwerkingsovereenkomst BRG vastgelegde afspraak dat 200 hectare ruimtewinst geboekt moet worden. Op 1 januari 2010 bedraagt de gerealiseerde ruimtewinst 228 hectare.

De uitvoerende partijen hebben geen scopewijzigingen gemeld.

1.3 Essentialia PMR

Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste algemene kenmerken van PMR. Belangrijk kenmerk van PMR is het bijdragemodel als sturingsfilosofie. Dit werkt tevens door in de manier waarop de Voortgangsrapportage is opgesteld. Een uitvoerige beschrijving van de verantwoordelijkheden van het Rijk en de sturingsfilosofie is opgenomen in de Basisrapportage PMR (september 2006).

1.3.1 *Project Mainportontwikkeling Rotterdam*

De versterking van de Mainport Rotterdam levert een belangrijke bijdrage aan het Europese beleid voor het Trans-Europees Netwerk transport en dient een nationaal en regionaal economisch belang op de lange termijn. Deze versterking vindt vooral plaats door uitbreiding met ten hoogste 1000 ha netto uitgeefbaar haventerrein, op een nieuwe landaanwinning.

Naast de ruimtebehoefte voor nieuwe havens en industrie, vraagt ook de kwaliteit van de leefomgeving rond de haven nadrukkelijk om aandacht. In de regio Rijnmond zijn de gevolgen van een intensief benut haven- en industriegebied merkbaar, met name voor milieuonderwerpen als luchtkwaliteit, geluid en externe veiligheid en in een tekort aan ruimte voor natuur- en openluchtrecreatie.

Eind 2006 hebben achtereenvolgens de Tweede en Eerste Kamer ingestemd met de Planologische Kernbeslissing (PKB) PMR. De PKB PMR (2006) is vervolgens op 20 december 2006 in werking getreden. Uitgangspunt voor de PKB zijn twee samenhangende doelstellingen:

- Versterken van de mainport Rotterdam door het ruimtetekort voor haven- en industriële activiteiten in het Rotterdamse havengebied op te lossen;
- Verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in de regio Rijnmond.

De PKB PMR (2006) geeft invulling aan deze doelstellingen door het ruimtelijk mogelijk maken van drie deelprojecten. In het Bestuursakkoord PMR en de Uitwerkingsovereenkomst per deelproject hebben de PMR-partners (het Rijk, de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam N.V., de stadsregio Rotterdam en de provincie Zuid-Holland) afspraken gemaakt over de uitvoering van de deelprojecten, in het bijzonder over de financiering, verantwoordelijkheden en risico's. Het gaat om de volgende drie deelprojecten:

- Landaanwinning: nieuw haven- en industrieterrein in de Noordzee (maximaal 1000 ha netto uitgeefbaar haventerrein) en de daarbij behorende natuurcompensatie. De PKB biedt voor de natuurcompensatie mogelijkheden voor een zeereservaat¹ (ca. 31.250 ha), een duingebied (maximaal 100 ha) en een zeereep (maximaal 23 ha)²;

¹ Om de naam beter te laten aansluiten bij de maatregelen is ervoor gekozen het zeereservaat als 'bodembeschermingsgebied' aan te duiden.

² De PKB PMR (2006) geeft meer ruimtelijke mogelijkheden voor natuurcompensatie dan bij de voorbereiding van de besluiten over de landaanwinning nodig bleek. Het gaat om een kleiner oppervlak van het bodembeschermingsgebied (momenteel wordt uitgegaan van circa 25.000 ha), een beperkter noodzaak voor duincompensatie (momenteel circa 35 ha) en om het geheel laten vervallen van de zeereep.

- 750 ha natuur- en recreatiegebied: nieuw natuur- en recreatiegebied op Midden-IJsselmonde (600 ha) en aan de Noordrand van Rotterdam (150 ha). Tevens is voorzien in een verbinding voor langzaam verkeer tussen Midden-IJsselmonde en Rotterdam-Zuid;
- Bestaand Rotterdams Gebied (BRG): een serie projecten in het bestaande havengebied, waarmee impulsen worden gegeven aan het oplossen van het ruimtetekort voor havenactiviteiten (200 ha ruimtewinst), het verbeteren van de milieukwaliteit, het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied en aan de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

1.3.2 *Sturingsfilosofie van het Rijk*

De betrokkenheid van de rijksoverheid bij PMR heeft een bijdragekarakter. Dit is een wezenlijk verschil met andere Grote Projecten (zoals bijvoorbeeld de Betuweroute en de HSL), waarbij de rijksoverheid direct opdrachtgever is. De essentie van het bijdragemodel is dat het Rijk onder strikte voorwaarden medewerking verleent, in de vorm van duidelijk omschreven en begrensde bijdragen, aan een deelproject waarvoor een andere partij eindverantwoordelijk is.

Met het bijdragemodel als vertrekpunt hebben Rijk en de uitvoerende partijen privaatrechtelijke afspraken gemaakt voor de realisatie van de PMR-projecten.

Uitgangspunten zijn:

- de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij die partij die daar het beste toe is uitgerust;
- de risico's liggen daar waar ze het meest adequaat kunnen worden beheerst.

Op basis hiervan zijn het Bestuursakkoord (juni 2004) met per deelproject een Uitwerkingsovereenkomst (september 2005) tot stand gekomen, waarbij de verantwoordelijkheden tussen Rijk en PMR-partners als volgt zijn verdeeld:

- het *Havenbedrijf Rotterdam N.V.* is verantwoordelijk voor de aanleg van Maasvlakte 2;
- de *provincie Zuid-Holland* draagt zorg voor de ontwikkeling van 750 hectare natuur- en recreatiegebied;
- de *gemeente Rotterdam* is verantwoordelijk voor de uitvoering van het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied;
- het *Rijk* realiseert, beheert en onderhoudt de natuurcompensatie.

Naast de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de natuurcompensatie betreft de directe verantwoordelijkheid van het Rijk voor PMR:

- het ruimtelijk faciliteren van het project door middel van de PKB en andere publiekrechtelijke instrumenten (vergunningen etc.);
- het verlenen van de rijksbijdragen;
- het toetsen aan de geldende voorwaarden en uitgangspunten;
- het afhandelen van het staatssteundossier in Brussel.

Bij de uitvoering van de deelprojecten ziet het Rijk toe op de naleving van de scope zoals deze is vastgelegd in de PKB, de Uitwerkingsovereenkomsten en het daarop gebaseerde toetskader. De uitvoerende partijen dragen, conform de afspraken in de Uitwerkingsovereenkomsten, de risico's die aan de uitvoering van de deelprojecten zijn verbonden.

De minister van Verkeer en Waterstaat (VenW) treedt in de uitvoeringsfase als coördinerend minister van het totale project op. Deze coördinerende verantwoordelijkheid omvat:

- de informatievoorziening en rapportages over de werkzaamheden en ontwikkelingen in het project aan de Tweede Kamer;
- het zorgen voor de interdepartementale besluitvorming over PMR;
- de coördinatie van het risicomanagement binnen het Rijk;
- zorgdragen voor integraliteit en samenhang van PMR als geheel;
- de communicatie over het project als geheel.

Op rijksniveau zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de rijksverantwoordelijkheden:

- het ministerie van VenW is naast het coördinerende ministerie het eerstverantwoordelijk departement voor het deelproject landaanwinning en beoordeelt de deelrapportage landaanwinning en voert (in samenwerking met LNV) de natuurcompensatie uit;
- het ministerie van LNV is het eerstverantwoordelijk departement voor het deelproject 750 ha en beoordeelt de deelrapportage over de 750 ha;
- het ministerie van VROM is het eerstverantwoordelijk departement voor het deelproject BRG en beoordeelt de rapportage over BRG;
- het ministerie van EZ is verantwoordelijk voor de afhandeling van het staatssteundossier;
- het ministerie van Financiën is verantwoordelijk voor de staatsdeelneming in het aandelenkapitaal van het Havenbedrijf Rotterdam N.V.

De samenwerking tussen de departementen is in september 2005 vastgelegd in een ondertekend Samenwerkingsakkoord. Daarin zijn voor de departementen de verantwoordelijkheden geregeld met betrekking tot de deelprojecten, de rapportages en informatievoorziening en de financiën, waaronder de omgang met de rijkspost onvoorzien.

Het beleggen van de uitvoeringsverantwoordelijkheid bij andere partijen en de vaste rijksbijdrage aan de projectbudgetten begrenst het risicoprofiel van het Rijk. Deze sturingsfilosofie impliceert ook dat het Rijk beperkte mogelijkheden heeft om te sturen buiten de privaatrechtelijke afspraken (vastgelegd in het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomsten) en buiten de eisen die zijn vastgelegd in de PKB PMR (2006). Tevens is het Rijk in grote mate afhankelijk van andere partijen voor de informatieverstrekking, zoals ook blijkt uit deze voortgangsrapportage. De verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke informatie ligt in belangrijke mate bij de hiervoor genoemde uitvoerende partijen.

2 Stand van zaken deelprojecten

In dit hoofdstuk wordt per deelproject de stand van zaken gegeven. In de rapportages van de uitvoerende partijen, welke als bijlagen zijn toegevoegd, wordt uitgebreid ingegaan op het betreffende deelproject. Deze rapportages zijn beoordeeld door de vakdepartementen. De bevindingen zijn door de vakdepartementen teruggekoppeld aan de uitvoerende partijen en waar nodig verwerkt.

2.1 Deelproject Landaanwinning (inclusief natuurcompensatie)

2.1.1 *Algemeen*

Het doel van de landaanwinning is het realiseren van maximaal 1000 ha netto uitgeefbaar deepsea gebonden haventerrein. Dit is bestemd voor bedrijven die veel ruimte nodig hebben en die aan diep zeewater moeten liggen. Het gaat daarbij met name om grootschalige container op- en overslag en de bijbehorende distributie. Daarnaast biedt de landaanwinning ruimte voor grootschalige deepsea gebonden chemische industrie. Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. is verantwoordelijk voor de realisatie en exploitatie van de landaanwinning.

De PKB PMR (2006) en de Strategische Milieubeoordeling / Passende Beoordeling Landaanwinning laten zien dat de landaanwinning kan leiden tot het aantasten van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden Voordelta en Voornes Duin. De PKB bevat voorwaarden voor mitigatie en biedt ruimtelijke mogelijkheden voor compensatie voor resterende effecten. Het gaat om de ruimtelijke mogelijkheden voor een bodembeschermingsgebied en de daarin gelegen rustgebieden (tezamen voorheen zeereservaat genoemd), duincompensatie en de aanleg van een zeereep. De juridische basis voor de compensatie ligt in de Natuurbeschermingswet en de daarop te baseren besluiten. Het bodembeschermingsgebied en de rustgebieden moesten juridisch zijn ingesteld en de duincompensatie moest uitvoeringsgereed zijn, alvorens gestart kon worden met de realisatie van de landaanwinning. Het Rijk realiseert de beide natuurcompensatieprojecten. Het Rijk heeft vanuit de Uitwerkingsovereenkomst een inspanningsverplichting voor tijdige realisatie van de natuurcompensatie.

2.1.2 *Uitvoering aanleg Maasvlakte 2*

Op 1 september 2008 is gestart met de uitvoering van de aanleg van Maasvlakte 2. De uitvoering van de aanleg verliep in de rapportageperiode volgens het Havenbedrijf Rotterdam nog steeds conform de planning. In november 2009 is Maasvlakte 2 aangesloten op de bestaande Maasvlakte 1. Eind 2009 zijn de maritieme zones in de Noordzee gewijzigd; de Dienst der Hydrografie van de Koninklijke Marine heeft de nieuwe buitencontour in kaart gebracht.

Tegen het op 16 december 2008 vastgestelde bestemmingsplan Maasvlakte 2 is een aantal beroepen ingediend. Met de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State op 4 november 2009 is het bestemmingsplan Maasvlakte 2 onherroepelijk geworden.

In de verslagperiode is aan de orde geweest wat de mogelijke effecten van de economische crisis op Maasvlakte 2 zijn. De marktvaart heeft zich vanaf het moment van het Bestuursakkoord PMR in 2004 gunstiger ontwikkeld dan destijds was geprognosticeerd. Sinds eind 2008 ontwikkelt de marktvaart zich negatief. Omdat dit een korte periode beslaat, bevindt de marktvaart van de containersector zich per saldo nog conform de prognose. Maasvlakte 2 wordt aangelegd voor de lange termijn. De haven van Rotterdam, en zeker ook Maasvlakte 2, zijn toplocaties, zodat verwacht wordt dat Rotterdam relatief goed zal scoren bij het aantrekken van goederenstromen op langere termijn. Maasvlakte 2 wordt gefaseerd aangelegd. Het besluit over ingebruikname van fase 2 wordt verwacht rond 2012-2015, en is afhankelijk van de ontwikkelingen in de marktvaart. De PKB PMR laat ruimte om, indien de marktvaart daartoe aanleiding geeft, te schuiven tussen de productgroepen containers, distributie en chemische industrie.

Overige ontwikkelingen

Er zijn geen scopewijzigingen gemeld.

2.1.3 *Natuurcompensatie Maasvlakte 2*

Algemeen

De aanleg en het gebruik van Maasvlakte 2 leidt tot verlies van zeenatuur en kan leiden tot een kwaliteitsverlies van de omliggende duinen.

Het verlies van zeenatuur vloeit voort uit de aanleg van Maasvlakte 2 in de Voordelta. De Voordelta is een natuurgebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied, waardoor er een bescherming geldt voor leefgebieden en soorten die kenmerkend zijn voor het betreffende gebied. Omdat de aanleg van Maasvlakte 2 significante effecten op beschermde natuur kan veroorzaken, is hiervoor compensatie verplicht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Deze compensatie op zee wordt bereikt met het bodembeschermingsgebied en drie rustgebieden, die zijn ingesteld met Toegangsbeperkingsbesluiten.

Het gebruik van Maasvlakte 2 kan verlies van oppervlakte en kwaliteit van het duinenlandschap bij Voorne tot gevolg hebben, als gevolg van zure depositie door emissies. Dit kwaliteitsverlies wordt gecompenseerd door de aanleg van een nieuw duingebied van 35 hectare langs de Delflandse kust.

Bodembeschermingsgebied en rustgebieden

Het bodembeschermingsgebied en de drie daarbinnen gelegen rustgebieden dienen mede voor de compensatie van de effecten van de aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2. Daarnaast dienen deze drie rustgebieden deels ook ter bescherming en ontwikkeling van Natura 2000. Ter bescherming en ontwikkeling van Natura 2000 worden daarnaast nog twee andere rustgebieden ingesteld; deze twee rustgebieden maken geen deel uit van de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2.

In het Aanwijzingsbesluit (A-besluit) voor de Voordelta zijn de begrenzing en de Natura 2000 doelstellingen opgenomen. Tevens wordt daarin toegelicht hoe de Natuurcompensatie voor Maasvlakte 2 wordt geëffectueerd. De

toegangsbeperkingsbesluiten regelen de instelling van het bodembeschermingsgebied en de rustgebieden binnen het bodembeschermingsgebied. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in november 2008 uitspraak gedaan over de A-besluiten met betrekking tot de Voordelta en de twee verwante duingebieden (Voornes Duin en Duinen van Goeree & Kwade Hoek). Hiermee zijn de A-besluiten voor de relevante onderdelen van de aanleg van Maasvlakte 2 onherroepelijk geworden.

De toegangsbeperkingsbesluiten regelen de beperking van de toegang tot het bodembeschermingsgebied en de rustgebieden. Deze besluiten zijn inmiddels van kracht. In juni 2008 zijn de toegangsbeperkingsbesluiten na notificatie door de Europese Commissie door de Minister van LNV ingesteld. De hoorzitting in het kader van de behandeling van het bezwaarschrift tegen de toegangsbeperkingsbesluiten heeft op 26 augustus 2008 plaatsgevonden en op 23 september 2008 heeft de minister van LNV het besluit op bezwaar genomen; hierbij zijn de besluiten geheel in stand gebleven. Tegen het besluit op bezwaar is vervolgens beroep ingediend. Faunabescherming heeft haar beroepen tegen de toegangsbeperkingsbesluiten die betrekking hebben op de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2 ingetrokken. De resterende beroepen tegen de toegangsbeperkingsbesluiten hebben geen betrekking op de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2. In de verslagperiode is geen datum bekend geworden voor de zitting bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State voor de resterende beroepen.

Duinen van Delfland

In de vorige voortgangsrapportage is gemeld dat op 28 mei 2009 de uitvoering van de duincompensatie is opgeleverd. Het gebied is afgesloten voor het publiek om de natuur zich te kunnen laten ontwikkelen; het proces van instuiven is sindsdien in volle gang en wordt gemonitord op basis van het in de verslagperiode vastgestelde Monitoring & Evaluatieprogramma Duincompensatie.

Het basisduin ten zuiden en ten noorden van slag Vlugtenburg is 2 meter lager aangelegd om er zeker van te zijn dat het instuiven goed op gang kan komen. Dit is in de vorige voortgangsrapportage reeds gemeld. Daardoor kon het duin nog niet worden ingeplant met helm. Begin 2010 wordt bepaald of en wanneer het basisduin volledig kan worden ingeplant.

Zeereep

In de PKB is opgenomen 'dat een nieuwe zeereep mogelijk wordt gemaakt voor de compensatie van het kwaliteitsverlies van de zeereep op Voorne en Goeree' (beslissing van wezenlijk belang 17). In de MER Aanleg Maasvlakte 2 is onderbouwd dat geen aantasting optreedt in de morfologie in de monding van het Haringvliet en dat daarmee ook geen wijziging optreedt in de hoeveelheid salt spray die op de kust terechtkomt. Na de aanvaarding van de MER en de bijbehorende Passende Beoordeling heeft het bevoegd gezag ingestemd met deze onderbouwing. Compensatie van de zeereep is derhalve niet nodig en niet opgenomen in de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet. In de voorgaande voortgangsrapportage is deze scopewijziging geformaliseerd. Vanaf deze voortgangsrapportage zal daarom niet meer worden gerapporteerd over de zeereep.

Beheerplan Voordelta

Het Beheerplan Voordelta regelt het beheer van de Voordelta in het kader van Natura 2000. Rijkswaterstaat heeft het Beheerplan samen met de provincies

Zeeland en Zuid-Holland opgesteld. Het Beheerplan vloeit voort uit de verplichtingen van de Natuurbeschermingswet 1998. Het Beheerplan bevat de achtergrondinformatie en de omschrijving van de beheermaatregelen in het kader van Natura2000 én van de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2. In juni 2008 is het Beheerplan Voordelta vastgesteld en op 21 juli 2008 is het plan bekendgemaakt. Tegen het Beheerplan liepen nog beroepsprocedures. Middels de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State op 16 december 2009 is het Beheerplan Voordelta onherroepelijk geworden.

Overige ontwikkelingen

Er zijn geen scopewijzigingen gemeld.

2.1.4

Luchtkwaliteit

In het Bestemmingsplan Maasvlakte 2 is een aantal maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit opgenomen. Deze maatregelen bestaan uit bron- en overdrachtmaatregelen en zijn er op gericht verslechtering van luchtkwaliteit boven de daarvoor geldende grenswaarden vanwege Maasvlakte 2 te compenseren. Om te verzekeren dat de maatregelen daadwerkelijk en tijdig worden genomen is de Overeenkomst luchtkwaliteit Maasvlakte 2 gesloten tussen het ministerie van VenW, het ministerie van VROM, de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam en de Havenmeester van Rotterdam. De maatregelen in de Overeenkomst luchtkwaliteit Maasvlakte 2 hebben betrekking op:

- Schone motoren binnenvaart (verbod; hoger havengeld; VERS-regeling)
- Snelheidsreductie binnenvaart
- Milieuzone voor vrachtwagens
- Schermen bij tunnelmonden.
-

Schone motoren binnenvaart

In de verslagperiode heeft de Gemeente Rotterdam een besluit voorbereid waarmee het voor schepen die niet zijn voorzien van emissiearme motoren niet meer is toegestaan de haven na 1 januari 2025 aan te doen.

De Overeenkomst voorziet ook in de verhoging van het havengeld voor relatief vuile schepen, waarbij het extra geld zou toevloeien naar de VERS-regeling. Vanwege juridische bezwaren tegen deze maatregel heeft het HbR een alternatief voorbereid. Het binnenhavengeld voor relatief vuile schepen wordt verhoogd vanaf 2012, en deze extra inkomsten worden ter beschikking gesteld aan het Expertise- en InnovatieCentrum Binnenvaart (EICB). Deze gelden dienen ter versterking van concrete bestaande en nieuwe innovaties, technologie en logistieke verbeteringen en investeringen, voor zover die resulteren in een schonere vloot en verbetering van luchtkwaliteit en klimaat.

De lopende Stimuleringsregeling dieselmotoren voor binnenvaartschepen (VERS-regeling) van het ministerie van VROM, is in de verslagperiode geëvalueerd. Ook is het onderzoek naar een zinvol en haalbaar vervolg op deze regeling afgerond. De staatssecretaris van VenW heeft de Kamer hierover in een brief geïnformeerd.³ Daarin is gesteld dat samen met de branche in 2010 wordt bezien of met milieuprestatiecontracten vanaf 2011 invulling kan worden gegeven aan de afspraken in de Overeenkomst.

³ Kamerstuk 2009-2010, 30 523 no. 40, 22 december 2009.

Snelheidsreductie binnenvaart

In de verslagperiode is het Havenbedrijf een onderzoek gestart, met als doel een efficiënte en effectieve implementatie van deze maatregel in 2013.

Milieuzone vrachtwagens

De overeenkomst voorziet in het instellen van een milieuzone voor vrachtverkeer op de Maasvlakte 1 en 2. Vanaf 1 januari 2013 zijn alleen vrachtauto's welkom die voldoen aan de Euro V emissienorm. Vanaf 1 januari 2016 krijgen alleen vrachtauto's toegang die voldoen aan de Euro VI emissienorm. De notificatieprocedure bij de Europese Commissie is succesvol afgerond. De ontwerpverkeersbesluiten van de Gemeente Rotterdam, die vereist zijn voor het instellen van de milieuzone, hebben in de periode van 28 juli tot en met 9 september 2009 ter inzage gelegen. Door de brancheorganisaties TLN, KNV en EVO zijn onderling afgestemde zienswijzen ingebracht. Het Havenbedrijf heeft in de verslagperiode overleg gevoerd met deze brancheorganisaties over de wijze van implementeren van de milieuzone. De gemeente Rotterdam zal de uitkomst van dat overleg betrekken bij het vaststellen van de verkeersbesluiten.

Schermen bij tunnelmonden

In de Overeenkomst is afgesproken dat een deel van de schermen voor MV2 wordt meegenomen in het (Ontwerp) Tracébesluit A15 Maasvlakte - Vaanplein. In de verslagperiode zijn de schermen op de A15 bij de Botlektunnel en Thomassentunnel opgenomen in het Ontwerp Tracébesluit A15 Maasvlakte - Vaanplein. Dit OTB heeft van 30 juni tot en met 10 augustus 2009 ter inzage gelegen.

2.1.5 *Borgen van samenhang en reduceren van complexiteit vervolgpcedures*

De voortgang in de besluitvorming en daarmee het onherroepelijk worden van besluiten en vergunningen brengt met zich mee dat het aantal nog lopende procedures voor (het gebruik van) de landaanwinning sterk is afgenomen. Dat neemt niet weg dat de PMR-partners (de ministeries van VenW, VROM en LNV, provincie Zuid-Holland, gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam N.V. en de Stadsregio Rotterdam) bij de behandeling van de nog resterende procedures alert zijn op het behoud van samenhang en het beperken van de complexiteit. In de verslagperiode is op verschillende niveaus de voortgang van de verschillende deelprojecten en de verschillende PMR-procedures besproken.

2.1.6 *Nadeelcompensatie*

Eind juni 2008 is de Schaderegeling Tweede Maasvlakte in de Staatscourant bekendgemaakt en met terugwerkende kracht per 1 januari 2008 in werking getreden. Deze Schaderegeling beoogt alle verzoeken om vergoeding van planschade of nadeelcompensatie die verband houden met de aanleg van Maasvlakte 2 procedureel te coördineren door het inschakelen van één schadebeoordelingscommissie. Deze wijze van coördinatie is gewenst doordat bij de aanleg van Maasvlakte 2 verschillende bestuursorganen betrokken zijn met verschillende potentieel schadeveroorzakende besluiten. De regeling is ondertekend door de ministers van VenW en LNV, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland en de colleges van B&W van de gemeenten Rotterdam en Westvoorne.

De regeling is opgezet binnen de bestaande bepalingen voor schadevergoeding in de toepasselijke regelingen, waaronder de Regeling Nadeelcompensatie Verkeer en Waterstaat 1999. De Schaderegeling biedt voor benadeelde partijen het voordeel dat zij kunnen volstaan met het indienen van één verzoek bij één instantie als gevolg van PMR-besluiten in het kader van de landaanwinning en bijbehorende natuurcompensatie. Hierop volgt vervolgens één advies, ook indien schade aan verschillende bevoegde gezagen is toe te rekenen. De schadebeoordelingscommissie adviseert eveneens over een verdeling van de schade per oorzaak. De leden van de schadebeoordelingscommissie zijn door de minister van VenW benoemd.

In de verslagperiode is de zogenaamde 'back-office' die de afhandeling van schadeverzoeken zal organiseren en coördineren van start gegaan.

Er zijn in de verslagperiode twee schadeverzoeken ingediend; deze verzoeken zijn in behandeling.

2.1.7 *Stimuleringsregeling*

De minister van VenW heeft in oktober 2006 een bedrag van 12 miljoen euro toegezegd om de kansen van de Voordelta, waar de natuurcompensatie voor de aanleg van de Tweede Maasvlakte wordt gerealiseerd, maximaal te benutten. Hiertoe wordt voor de Voordelta 9 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de sector recreatie en toerisme en 3 miljoen euro voor de sector visserij.

De provincies Zeeland en Zuid-Holland hebben in de zomer van 2008 ieder een 'Tijdelijke Verordening Stimulering Voordelta' voor de sector recreatie en toerisme vastgesteld. Voor de provincie Zuid-Holland is het budget van de regeling inmiddels uitgeput. De provincie Zeeland beschikt nog over een beperkt budget. De waarschijnlijk laatste tender is opengesteld van 15 februari 2010 tot 14 april 2010.

In de 'Overeenkomst Duurzame Voordelta' is overeengekomen dat de 3 miljoen euro stimuleringsgelden voor de visserijsector ten goede zullen komen aan de verduurzaming van de visserij in de Voordelta. De uitwerking hiervan vindt in overleg met de ministeries van LNV en VenW, het Havenbedrijf, het Productschap Vis en de provincies Zuid-Holland en Zeeland plaats. Deze stimuleringsgelden worden voor de Voordelta via as 4 van het Europees Visserij Fonds besteed. In de verslagperiode is de regeling voor de provincie Zeeland vastgesteld. Vanaf 1 januari 2010 tot 31 januari 2010 kunnen projectaanvragen worden ingediend. De provincie Zuid-Holland heeft in de verslagperiode de regeling verder uitgewerkt; de planning van de provincie Zuid-Holland is erop gericht dat vanaf 1 juli 2010 projectaanvragen kunnen worden ingediend.

2.2 **Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied**

Het deelproject 750 ha wordt uitgevoerd door de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam, onder coördinatie van de provincie Zuid-Holland. Het deelproject omvat drie natuur- en recreatiegebieden (Buytenland, Schiezone en Vlinderstrik) en de aanleg van een zogenaamde Groene Verbinding tussen Midden-IJsselmonde en Zuid-Rotterdam.

2.2.1 *Landschapspark Buytenland op Midden-IJsselmonde (600 ha)*

In de verslagperiode is verder gewerkt aan het ontwerpbestemmingsplan Buytenland. Het college van B&W van de gemeente Albrandswaard heeft op 28 september 2009 de gemeenteraad geraadpleegd over het ontwerpbestemmingsplan Buytenland. De raad uitte kritiek op de geringe ruimte voor agrarische bedrijvigheid en onduidelijkheid over het toekomstige beheer van het Landschapspark.

De reactie van de gemeenteraad en het voornemen van het college van B&W om in het ontwerpbestemmingsplan voor 150 ha een uitwerkingsplicht op te nemen waren voor Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland reden om op 3 november 2009 een principebesluit tot het opstellen van een provinciaal inpassingsplan te nemen. De provincie meldt dat Gedeputeerde Staten de uitwerkingsplicht om verschillende redenen een ondermijning van de voortgang van het planproces vinden (extra planprocedure, geen basis voor onteigening met uitstraling naar het hele plangebied, onzekerheid voor betrokkenen).

Op 2 december 2009 heeft de provinciale Statencommissie Ruimte en Wonen besloten het voorstel van Gedeputeerde Staten tot een inpassingsplan nog niet te volgen en de gemeente eerst de ruimte te geven om uiterlijk eind februari 2010 een bestemmingsplan met een eventuele uitwerkingsplicht vast te stellen en daarop volgend uiterlijk in juni 2010 het uitwerkingsplan vast te stellen. Daarnaast werd besloten dat de Statencommissie de voortgang van het bestemmingsplantraject op 10 februari opnieuw zal bespreken.

Op 12 november 2009 heeft het college van B&W van Albrandswaard het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. In dit ontwerpbestemmingsplan is onder andere een uitwerkingsplicht voor 150 ha van het gebied opgenomen. Daarbij is voor dit gebied wel de bestemming 'natuur' opgenomen, maar moet nog een keuze worden gemaakt tussen (de verdeling) natuurakkers en natte natuur. Het ontwerpbestemmingsplan heeft tot en met 23 december 2009 ter inzage gelegen. Er zijn 320 insprekers. Verschillende PMR-partners hebben een zienswijze ingediend: het Rijk (ministerie van VROM, LNV en VenW), gemeente Rotterdam en de provincie Zuid-Holland. Deze PMR-partners verzoeken de gemeente om geen uitwerkingsplicht op te nemen vanwege het risico van vertraging. Na de sluitingsdatum op 23 december 2009 is de gemeente Albrandswaard gestart met het verwerken van de zienswijzen.

Ten aanzien van de grondverwerving is de inzet van de Provincie Zuid-Holland gericht op het minnelijk verwerven van gronden. In de verslagperiode zijn de gesprekken met agrariërs en grondeigenaren voortgezet; er zijn met bijna alle 55 grondeigenaren gesprekken gevoerd. In drie gevallen heeft dit geleid tot een overeenkomst voor een areaal van ongeveer 10 hectare. Met de 17 hectare die de provincie reeds in eigendom had is daarmee 27 hectare van het gebied in eigendom van de provincie.

Voor vier andere grondeigenaren is voor een areaal van 10 hectare een contract in voorbereiding; de provincie verwacht dat deze grondoverdracht in 2010 wordt afgerond. Voor 131 hectare staan biedingen uit of zijn biedingen in voorbereiding. De inzet van de provincie is erop gericht dat dit in de loop van 2010 tot overeenkomsten leidt.

De provincie geeft aan dat snelle duidelijkheid over de definitieve bestemming van het gebied van belang is voor de voortgang van de grondverwerving. De

grondverwerving past volgens de provincie binnen de in het Uitvoeringsprogramma 750 ha opgenomen planning en afspraken.

In de verslagperiode heeft de provincie met verschillende partijen verder gewerkt aan een visie op de inrichting en het toekomstige beheer van het gebied. De inzet van de provincie is om met deze partijen medio 2010 een inrichtings- en beheervisie vast te stellen.

De provincie geeft aan dat voor het Landschapspark Buytenland de grondprijs hoger is dan aanvankelijk verwacht; voorsnog heeft de provincie de verwachting dat het project uitvoerbaar is binnen het beschikbare budget.

2.2.2 *Schiezone (50 ha)*

Tot 9 juli 2009 heeft het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegen. Daarna zijn de zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan verwerkt, wat heeft geresulteerd in een bestemmingsplan dat eind januari 2010 ter vaststelling aan de gemeenteraad van Rotterdam zal worden voorgelegd. Hiermee is enige vertraging ontstaan ten opzichte van de in de vorige voortgangsrapportage gepresenteerde planning. De planning valt echter binnen de afspraken zoals deze zijn gemaakt in de Uitwerkingsovereenkomst 750 ha en het Uitvoeringsprogramma 750 ha. De vertraging voor Schiezone is veroorzaakt door het grote aantal zienswijzen dat door belanghebbenden naar aanleiding van de terinzagelegging van het ontwerpbestemmingsplan is ingediend. Het projectteam heeft meer tijd besteed aan een zorgvuldige en adequate beantwoording van de zienswijzen, om de vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad te bespoedigen

Het concept inrichtings- en beheerplan dat in de vorige verslagperiode is opgesteld is in september 2009 met bewoners en belanghebbenden besproken. De opmerkingen van bewoners en belanghebbenden zijn in het definitieve plan verwerkt dat naar verwachting eind januari door de gemeenteraad van Rotterdam zal worden vastgesteld.

In de vorige voortgangsrapportage is gemeld dat de gemeente Rotterdam begin 2009 reeds circa 80% van de gronden in bezit heeft en dat de verwachting was dat eind 2009 de resterende gronden verworven konden worden. De provincie Zuid-Holland geeft aan dat vanwege het benodigde maatwerk voor de verwerving van de gronden deze tegen het einde van 2010 kan plaatsvinden; dit is een vertraging ten opzichte van de planning die in de vorige voortgangsrapportage is gepresenteerd.

2.2.3 *Vlinderstrik: Schiebroekse en Zuidpolder (100 ha)*

Het voorontwerpbestemmingsplan Vlinderstrik heeft van 15 mei 2009 tot en met 26 juni 2009 ter inzage gelegen. De gemeenten Lansingerland en Rotterdam hebben in de verslagperiode de inspraakreacties op het voorontwerpbestemmingsplan verwerkt en het ontwerpbestemmingsplan aangeboden aan de colleges van B&W van de gemeenten Rotterdam en Lansingerland. De gemeenten hebben vervolgens besloten het ontwerpbestemmingsplan ter inzage te leggen. Het ontwerpbestemmingsplan heeft van 13 november tot en met 24 december ter inzage gelegen. Daarna is begonnen met het verwerken van de zienswijzen. De planning is erop gericht dat het bestemmingsplan Vlinderstrik in het tweede

kwartaal van 2010 kan worden vastgesteld. Dit is een vertraging ten opzichte van de in de vorige voortgangsrapportage gepresenteerde planning. De voortgang past binnen de afspraken van de uitwerkingsovereenkomst 750 ha en het Uitvoeringsprogramma 750 ha.

De grondexploitatie voor Vlinderstrik is volgens de provincie sluitend.

In de vorige voortgangsrapportage is aangegeven dat de gemeente Rotterdam circa 70% van de gronden in het PKB-zoekgebied in bezit heeft en dat daarnaast nog van diverse eigenaren gronden moeten worden aangekocht. In de vorige verslagperiode is gewerkt aan een verwervingsstrategie voor deze gronden. Deze strategie is eind 2009 definitief gemaakt met het vaststellen van de grondexploitatie. Conform deze strategie worden met verschillende grondeigenaren in het gebied gesprekken gevoerd, taxaties opgesteld en zijn onderhandelingen over grondaankoop gestart. Voor het beheer zijn er nog geen verdere afspraken gemaakt.

2.2.4 *Groene verbinding*

In de vorige voortgangsrapportage is gemeld dat de oplevering van het definitieve ontwerp van de Groene Verbinding in het vierde kwartaal van 2009 zou plaatsvinden; de start van de uitvoering stond gepland voor medio 2010, waarmee de Groene Verbinding in 2012 opgeleverd zou worden.

In december 2009 is het definitieve ontwerp aan de stadsregio Rotterdam opgeleverd. Dit ontwerp is daarna voor instemming voorgelegd aan de meest betrokken partijen. Formele vaststelling wordt in het voorjaar van 2010 verwacht, de start van de uitvoering wordt begin 2011 verwacht en de oplevering staat gepland voor eind 2012. Dit betekent enige vertraging ten opzichte van de eerder gepresenteerde planning. De planning is volgens de provincie echter conform de planning van het Uitvoeringsprogramma 750 ha.

De realisatie, het beheer en onderhoud van de Groene Verbinding is volgens de provincie binnen het taakstellend budget uitvoerbaar.

2.2.5 *Overige ontwikkelingen*

Er zijn geen scopewijzigingen gemeld.

2.3 **Deelproject Bestaand Rotterdams Gebied**

De gemeente Rotterdam voert het deelproject BRG uit. BRG bestaat uit twee soorten projecten: leefbaarheidsprojecten en intensiveringsprojecten. Naast de provincie Zuid-Holland en de Stadsregio Rotterdam levert het Rijk een bijdrage aan de leefbaarheidsprojecten.

2.3.1 *De leefbaarheidsprojecten*

Het BRG-programma bestaat uit vijf projecten en vijf deelprogramma's, die weer diverse projecten omvatten. Het merendeel van de projecten en deelprogramma's kent een voorspoedige ontwikkeling.

De stand van zaken van de vijf leefbaarheidsprojecten is als volgt:

- Warmtebedrijf (planvorming)
- Calandspoorbrug (afgerond)
- Landtong Rozenburg (in uitvoering)
- Oostvoornse Meer (afgerond)
- Stadspark Duinvallei (voorbereiding, gestaakt)

In de derde voortgangsrapportage is gemeld dat het deelproject Warmtebedrijf vertraging had opgelopen vanwege onaanvaardbare kosten van de uitkoppeling van warmte. Sindsdien is gewerkt aan een doorstart van het Warmtebedrijf. In het voorjaar 2009 is de definitieve businesscase voor de doorstart van het Warmtebedrijf afgerond en vastgesteld. Op basis van deze businesscase zou de financiering worden aangetrokken en de uitvoering worden voorbereid. Eind 2009 heeft AVR/Gansewinkel het voornemen bekend gemaakt de Afvalverwerkingsinstallatie Brielselaan te sluiten. Recent heeft gemeentelijke besluitvorming plaatsgevonden over de oplossing van de gevolgen daarvan. De gemeente Rotterdam verwacht dat ondanks deze ontwikkeling de daadwerkelijke warmtelevering in 2012 kan starten en het saldo van de businesscase (ongewijzigd) positief zal zijn.

In de vijfde voortgangsrapportage is gemeld dat voor Landtong Rozenburg een tekort in de financiering bestaat. Middels een lichtere constructie van het evenemententerrein kan een besparing worden behaald van 1 miljoen euro. Dit is in december 2009 voorgelegd aan de stuurgroep. Verwacht wordt dat de stuurgroep in februari 2010 een beslissing zal nemen. Hiermee is het resterende tekort 0,9 miljoen euro.

De voorbereidingswerkzaamheden voor het Stadspark Duinvallei zijn gestaakt. De gemeente Rotterdam heeft, met instemming van het Bestuurlijk Overleg Rom-Rijnmond (BOR) er in het verleden voor gekozen om een groot deel van het budget van het Stadspark Duinvallei over te hevelen naar een ander leefbaarheidsproject. Gezien het verminderd budget is de haalbaarheid van de uitvoering van het oorspronkelijk uitvoeringsplan voor Duinvallei een vraagteken. Inmiddels wordt overwogen om dit project te vervangen door een urgenter en met de nog beschikbare middelen meer haalbaar project.

De vijf deelprogramma's bevatten meerdere projecten, welke zich in diverse stadia van voortgang bevinden:

- Kenniscentrum Geluid (uitvoering)
- Stille Wegdekken (planvorming)
- Geluidsschermen (voorbereiding)
- Rivierparken (voorbereiding, planvorming en uitvoering)
- Gebiedsgerichte benadering (voorbereiding, planvorming en uitvoering)

In 2008 heeft een heroriëntering plaatsgevonden op de projecten uit het deelprogramma Kennis Centrum Geluid, omdat diverse projecten uit het deelprogramma achterhaald waren. In de verslagperiode is gewerkt aan de uitvoering van een aantal projecten en is gestart met de voorbereiding van een aantal projecten.

Voor het deelprogramma Stille wegdekken is bij de gemeentelijke wegen in de verslagperiode de Tjalklaan opengesteld voor verkeer. Voor de weggedeeltes die in beheer zijn bij de provincie Zuid-Holland staat de uitvoering gepland voor 2010 en 2013 (een weggedeelte was in 2008 reeds uitgevoerd).

Voor het deelprogramma Geluidsschermen (twee van de drie projecten zijn opgeleverd) en Rivierparken (vijf van de tien projecten zijn afgerond) is ten opzichte van de voorgaande voortgangsrapportage geen significante voortgang te melden.

Binnen het deelprogramma Gebiedsgerichte Benadering zijn in de verslagperiode twee projecten afgerond: Centrumplan de Ruy en de Rondgang. De andere projecten binnen Gebiedsgerichte Benadering boeken voortgang.

2.3.2 *De intensiveringsprojecten*

In de vijfde voortgangsrapportage is gemeld dat op 1 januari 2009 de gerealiseerde ruimtewinst 189,3 hectare bedroeg.

Op 1 januari 2010 bedraagt de gerealiseerde ruimtewinst 228 hectare. In 2009 is na demping aan de noordzijde van de Yangtzehaven een terrein van 36,3 hectare opgeleverd. Daarnaast was in voorgaande voortgangsrapportages nog niet gemeld dat met herontwikkeling Hartelmond fase 2 in 2007-2008 2,4 hectare gerealiseerd is.

In de Uitwerkingsovereenkomst BRG is afgesproken dat 200 hectare ruimtewinst geboekt moet worden. Met de 228 hectare die gerealiseerd is, is aan deze verplichting uit de Uitwerkingsovereenkomst voldaan. In de volgende voortgangsrapportages zal hier niet meer over worden gerapporteerd.

2.3.3 *Overige ontwikkelingen*

Er zijn door de gemeente Rotterdam geen scopewijzigingen gemeld. Waar sprake is van verschuivingen of wijzigingen in onderliggende projecten leidt dit niet tot scopewijzigingen voor BRG. Ook met de aangepaste invulling kunnen de overeengekomen doelstellingen worden gehaald.

3 Stand van zaken deelprojectoverstijgende onderwerpen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onderwerpen die niet specifiek bij één partij liggen of niet gekoppeld zijn aan één van de deelprojecten.

3.1 **Borging samenhang van de PKB-doelen: nu en in de toekomst**

Elk van de drie deelprojecten kent een eigen uitvoeringsdynamiek. Om te voorkomen dat deze dynamiek per deelproject het evenwicht in de dubbele doelstelling van de PKB PMR in de weg komt te staan, heeft de Tweede Kamer aangedrongen op een stevige regie van het Rijk.

De PMR-partners spannen zich in om de gewenste samenhang aan te brengen bij de (voorbereiding van de) realisatie van de deelprojecten. Naast de in paragraaf 2.1.3 genoemde afstemming tussen partijen onder leiding van het ministerie van VenW, benoemt de PKB de mogelijkheid om bij eventuele knelpunten in de voortgang doorzetkracht uit te oefenen via bestuurlijke aanwijzingen, de Rijksprojectenprocedure of anderszins.

De voortgang van de verschillende deelprojecten geeft op dit moment geen aanleiding om te constateren dat een of meer deelprojecten achterblijven als gevolg van een te beperkte medewerking van de betrokken bestuursorganen. Echter, de voortgang van het deelproject 750 ha ten opzichte van de andere deelprojecten is in die zin opvallend dat dit deelproject zich nog in de besluitvormingsfase bevindt; de andere deelprojecten bevinden zich in de uitvoeringsfase. De planning van het deelproject 750 ha past volgens de provincie Zuid-Holland binnen de afspraken van de UWO en het Uitvoeringsprogramma PMR/750 ha.

3.2 **Tafel van Borging**

In de vorige voortgangsrapportage is gemeld dat het Overleg Maatschappelijke Partijen (OMP)⁴ in april 2009 voor de laatste keer bijeen is gekomen. Het OMP heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming en aanpassing van de PKB PMR en de besluiten die volgden op de PKB. In het OMP werden de maatschappelijke partijen geïnformeerd over de voortgang van inhoud en procedures van alle deelprojecten van PMR en vond een open gedachtewisseling plaats over alle aspecten van PMR.

Inmiddels ligt de aandacht niet langer op de besluitvorming maar op de uitvoering van de deelprojecten. De Tafel van Borging, welke bestaat uit de ondertekenaars van het convenant Visie & Vertrouwen, bewaakt nu de voortgang en samenhang van de projecten tijdens de uitvoering.

Daarom zal vanaf deze voortgangsrapportage gerapporteerd worden over de Tafel van Borging en niet meer over het Overleg Maatschappelijke Partijen.

⁴ De deelnemende partijen waren: Stichting Zuid-Hollands Landschap, ANWB, LTO Noord, Vereniging Natuurmonumenten, Stichting de Noordzee, Zuid-Hollandse Milieufederatie, Productschap Vis, Veero, Recron, VNO-NCW, Deltalinqs, Kamer van Koophandel en FNV.

Zoals in de vorige Voortgangsrapportages al is gemeld is met een groot deel van de maatschappelijke partijen het convenant Visie & Vertrouwen⁵ opgesteld; deze partijen nemen deel aan de zogenoemde Tafel van Borging. Deze is erop gericht om de uitvoering van PMR-afspraken voor de langere termijn te concretiseren en een effectief en transparant proces te creëren om de voortgang en samenhang van projecten te bewaken. De Tafel van Borging zal onder meer geïnformeerd worden aan de hand van een zogenoemde Integrale Rapportage. In de vorige verslagperiode is de opzet van de Integrale Rapportage en het proces om tot deze rapportage te komen vastgesteld.

In de verslagperiode heeft de Minister van Verkeer en Waterstaat mevrouw Sybilla Dekker tot voorzitter van de Tafel van Borging benoemd. In oktober 2009 heeft de startbijeenkomst van de Tafel van Borging plaatsgevonden.

3.3 Maatschappelijk Overleg en Bestuurlijk Overleg Voordelta

Naast de Tafel van Borging bestaat ook het Bestuurlijk Overleg Voordelta (BOV) en het Maatschappelijk Overleg Voordelta (MOV). Het BOV en MOV is gericht op het gebruik van de Voordelta en heeft een belangrijke rol vervuld bij de opstelling van het Natura 2000 Beheerplan Voordelta. Doel van deze overleggen is een balans te vinden tussen de verschillende gebruiksfuncties. Ten behoeve van het beheerplan betekende dit een pakket maatregelen dat voldoet aan de juridische eisen voor instandhouding en natuurcompensatie en dat daarnaast voldoende evenwicht biedt tussen ecologische en economische belangen. In het bestuurlijk overleg, waarin vertegenwoordigd provincie, waterschap, gemeenten en rijksoverheid zijn de inhoud het proces en de vervolgpcedures met betrekking tot het Beheerplan Voordelta aan de orde geweest.

Aan het Maatschappelijk overleg nemen vertegenwoordigers deel van de recreatiesector, natuurorganisaties en (visserij)bedrijfsleven. De maatschappelijke partijen hebben hun kennis van het gebied ingebracht en zo bijgedragen aan het benutten van kansen voor zowel ecologie als economie.

Deze overleggen blijven ook tijdens de uitvoering bestaan om bij zowel het Beheerplan Voordelta als het monitorings- en evaluatieprogramma de maatschappelijke betrokkenheid te waarborgen.

3.4 Monitorings- en Evaluatieprogramma's

Voor PMR is een groot aantal besluiten genomen waarvoor een monitorings- en/of evaluatieverplichting geldt. Het gaat om de evaluatie van de PKB PMR (2006) en de monitorings- en evaluatieprogramma's (MEP's) in het kader van de vergunningen en ruimtelijke besluiten en de daaraan ten grondslag liggende milieu-effectrapporten. In de MEP's wordt gekeken of de daadwerkelijke effecten van de uitvoering overeenkomen met in de MER-en en de Passende Beoordeling voorspelde effecten. De bevoegde gezagen gebruiken de resultaten van de uitgevoerde evaluatie om te bepalen of ze hun besluiten eventueel moeten bijstellen. In de verslagperiode is verder gewerkt aan de Monitorings- en Evaluatieprogramma's (MEP's) voor de diverse aspecten van de deelprojecten.

⁵ De ondertekenaars van Visie & Vertrouwen zijn: Milieufederatie Zuid-Holland, Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Duin&Behoud, Deltalinqs, VNO-NCW, Stadsregio Rotterdam, Gemeente Rotterdam, Provincie Zuid-Holland, Ministerie van VROM, Ministerie van LNV en Ministerie van VenW.

De metingen op grond van het MEP Aanleg zijn eind 2008 van start gegaan. In periodieke voortgangsverslagen wordt het bevoegd gezag hierover geïnformeerd. Er zijn tot nu toe geen bijzonderheden te melden.

Het MEP Natuurcompensatie in de Voordelta is in de vorige verslagperiode vastgesteld. De resultaten van de metingen over het eerste jaar (2009) zullen begin 2010 worden gerapporteerd aan het Bevoegd Gezag. Aangezien dit de eerste reeks metingen betreft kan er in concluderende zin nog niets worden gezegd.

Het MEP Duincompensatie is in de verslagperiode vastgesteld door het Bevoegd Gezag, inclusief het bijbehorend Plan van Aanpak voor de metingen. De voorbereidingen voor de openbare aanbesteding zijn gestart en zullen in de volgende verslagperiode worden doorgezet.

Er is gewerkt aan het MEP Bestemming. De verwachting is dat het MEP Bestemming in de loop van 2010 zal worden vastgesteld, waarna de nulmetingen kunnen starten. Deze metingen zullen tot 2013 worden uitgevoerd als naar verwachting Maasvlakte 2 in gebruik wordt genomen.

3.5

AMvB Ruimte

In de vorige Voortgangsrapportages is de AMvB Ruimte aangekondigd. In deze AMvB zijn ter juridische bestending en borging van het rijksbeleid twee clusters van besluiten uit de PKB PMR (2006) opgenomen: over landaanwinning en de daarbij behorende natuurcompensatie en over het deelproject 750 ha natuur- en recreatiegebied. Deze clusters in de AMvB Ruimte beogen geen andere inhoud te hebben dan de PKB PMR (2006). De AMvB is in december 2009 voor advies aan de Raad van State voorgelegd.

4 Projectbeheersing

Dit hoofdstuk gaat over de ontwikkelingen bij het Rijk ten aanzien van de planning, de scope, de financiën, de rijksrisico's en de borging van de afspraken en de kwaliteit.

De projectbeheersing is gericht op het tijdig realiseren van het totale project met de gewenste kwaliteit binnen de vastgestelde scope en met de beschikbare financiële middelen. Het hanteren van het bijdragemodel betekent evenwel dat het Rijk geen directe sturing uitoefent bij de daadwerkelijke uitvoering van de deelprojecten, behoudens de natuurcompensatie.

Gegeven de afgesproken risico- en verantwoordelijkheidsverdeling met de uitvoerende partijen, beperkt de voortgangsrapportage zich tot de verantwoordelijkheden van het Rijk. De uitvoerende partijen hebben de verantwoordelijkheid om aan het Rijk aan te tonen dat de realisatie van de deelprojecten volgens een beheerst proces verloopt binnen de afspraken ten aanzien van tijd, scope, geld en kwaliteit.

In de paragrafen 4.1, 4.2 en 4.3 wordt ingegaan op de onderdelen planning, scope en financiën. In paragraaf 4.4 wordt ingegaan op de geïdentificeerde onzekerheden (rijksrisico's) binnen het project en in paragraaf 4.5 wordt uiteengezet hoe de kwaliteitsborging bij het Rijk is vormgegeven.

4.1 Planning

Het overall beeld van de planning laat zien dat het project PMR zich voorspoedig ontwikkelt.

De uitvoering van de aanleg verloopt volgens het Havenbedrijf Rotterdam nog steeds conform planning. Alle voor de aanleg van Maasvlakte 2 benodigde besluiten waren in de vorige verslagperiode al onherroepelijk. In deze verslagperiode zijn ook het bestemmingsplan Maasvlakte 2 en de partiële herzieningen van de bestemmingsplannen Maasvlakte 1981 en Zeegebied 1999, nodig voor het gebruik van Maasvlakte 2, onherroepelijk geworden.

De Natuurcompensatie is nagenoeg afgerond. In de vorige verslagperiode is de uitvoering van de duincompensatie opgeleverd. Het gebied is afgesloten zodat de natuur de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen.

Ook de besluitvorming van de Natuurcompensatie verloopt voorspoedig. In de zomer 2008 zijn de toegangsbeperkingsbesluiten van kracht geworden. In de voorgaande verslagperiode zijn de beroepen tegen de toegangsbeperkingsbesluiten ingetrokken voor zover deze betrekking hebben op de natuurcompensatie voor Maasvlakte 2; een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van Raad van State voor de overige beroepen wordt in de eerste helft van 2010 verwacht. Het Beheerplan Voordelta is in de verslagperiode onherroepelijk geworden. Hiermee ontwikkelt het deelproject Natuurcompensatie zich volgens planning.

Het deelproject 750 ha natuur- en recreatiegebied bevindt zich nog in de besluitvormingsfase; in de verslagperiode zijn belangrijke stappen gezet in de

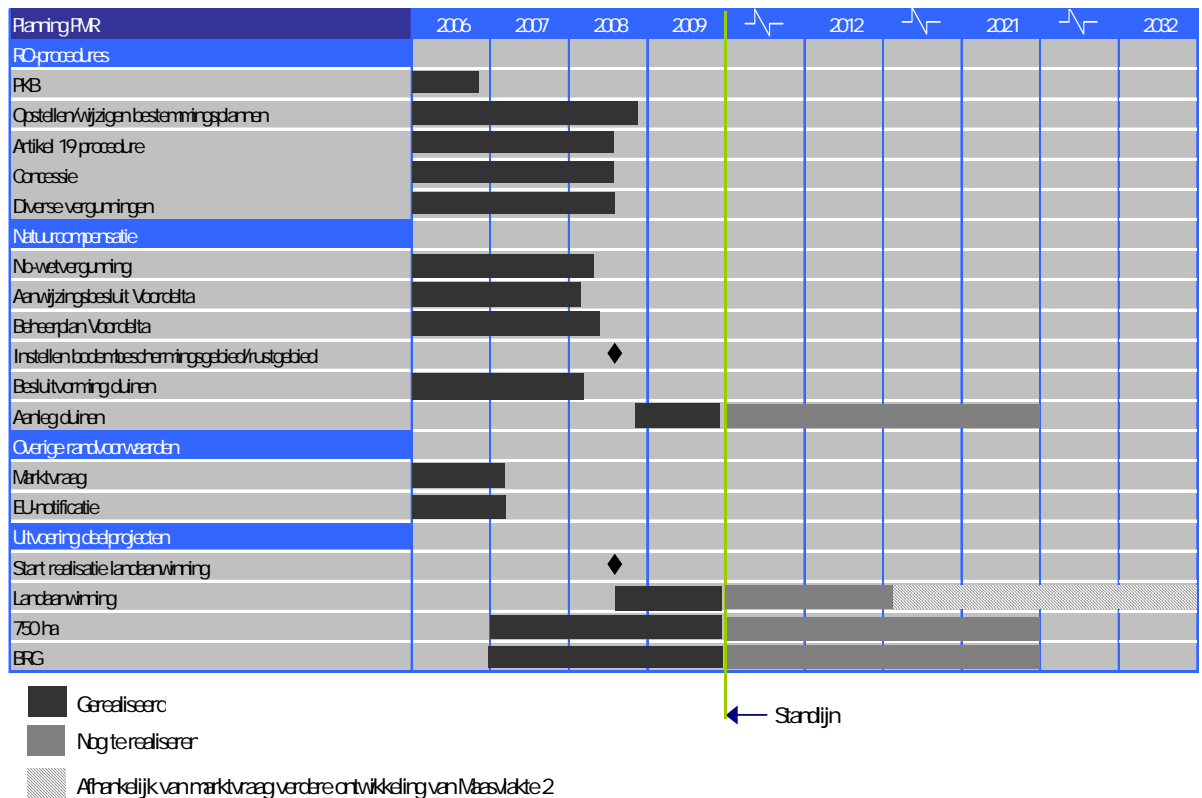
verschillende ruimtelijke procedures. Desondanks hebben alle projecten binnen het deelproject 750 hectare in de verslagperiode een vertraging opgelopen ten opzichte van de oorspronkelijke planning en de in de vorige voortgangsrapportage gepresenteerde planning.

Vaststelling van het bestemmingsplan Buytenland, met uitwerkingsplicht, is mogelijk op 26 april 2010. Als dat niet gebeurt zijn Provinciale Staten van Zuid-Holland voornemens om eind 2010 het inpassingsplan vast te stellen.

Het bestemmingsplan Schiezone is op 18 februari 2010 vastgesteld in plaats van eind 2009. Voor Vlinderstrik is de planning voor de vaststelling van het bestemmingsplan verschoven van begin 2010 naar het tweede kwartaal van 2010. De oplevering van het definitieve ontwerp van de Groene Verbinding is enkele maanden vertraagd; de inzet van Stadsregio Rotterdam is erop gericht om in het voorjaar van 2010 het definitieve ontwerp vast te stellen. De provincie meldt dat de Groene Verbinding nog steeds in 2012 zal worden opgeleverd.

De voortgang van de 750 ha natuur- en recreatiegebied past volgens de provincie Zuid-Holland echter binnen de afspraken in PKB PMR, de Uitwerkingsovereenkomst 750 ha en het Uitvoeringsprogramma 750 ha. Vooralsnog is daarom de verwachting van de provincie Zuid-Holland dat er geen gevolgen voor de eindplanning zullen optreden.

Voor BRG zijn de eerste (deel)projecten afgerond en bevinden veel projecten zich in de uitvoering. In de verslagperiode is de intensiveringsopgave van 200 hectare, zoals vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst BRG, gerealiseerd. BRG verloopt daarmee volgens planning.

Verbreding A15 Maasvlakte-Vaanplein

Voor de bereikbaarheid van het havengebied van Rotterdam is de geplande verbreding van de A15 op het stuk Maasvlakte-Vaanplein van belang. Het verbreden van de A15 tussen Maasvlakte en Vaanplein voorziet in extra capaciteit om de autonome groei van het wegverkeer, waaronder de groei als gevolg van Maasvlakte 2, op te vangen. De verbreding van de A15 maakt onderdeel uit van het programma Randstad Urgent.

Op 30 juni 2009 is gestart met de inspraak op het ontwerp Tracébesluit A15 Maasvlakte-Vaanplein. In de verslagperiode zijn inspraakavonden georganiseerd. en in maart 2010 is het Tracébesluit genomen. Conform de vigerende planning is alles erop gericht om eind 2015 de nieuwe infrastructuur voor het verkeer beschikbaar te hebben.

4.2 Scope

Hierbij gaat het om scopemutaties voor het Rijk, dus om eventuele afwijkingen van hetgeen is afgesproken in de PKB, het toetskader en de Uitwerkingsovereenkomsten.

De uitvoerende partijen hebben geen scopewijzigingen gemeld.

4.3 Financiën

In deze paragraaf worden verschillende dimensies van het Rijksbudget geschetst. Er wordt ingegaan op de ontwikkeling van het budget en van de post onvoorzien en op de omvang van de aangegane verplichtingen, de verrichte kasuitgaven en de ontvangsten.

4.3.1 Projectbudget

In tabel 1 is het Rijksbudget, gespecificeerd naar de onderscheiden deelprojecten en begrotingshoofdstukken, weergegeven.

Tabel 1 Totaal Rijksbudget per departement en per begrotingshoofdstuk, inclusief mutaties (bedragen in miljoen euro)

Begrotingsartikel	Deelproject	Rijksbudget PKB/ Basis- rapportage	Wijzigingen voorgaande perioden	Wijzigingen in verslag- periode	Totaal Rijksbudget
		p.p. 2005			p.p. 2009
FES-gerelateerd					
IF 16.01	Landaanwinning	637,3	69,6		706,9
IF 16.01	BTW Landaanwinning	121,1	10,2		131,3
IF 16.01	BTW Natuurcompensatie	8,7	1,1		9,8
IF 16.01	Natuurcompensatie	90,6	6,4		97,0
IF 16.01	Aanpassing landzijdige infra **	318,4	26,2	-344,6	0,0
Totaal FES-gerelateerd		1.176,1	113,5	-344,6	945,0
Gerelateerd aan departementale begrotingen					
IF 16.01	VenW: Uitvoerings- organisatie	25,0	0,7		25,7
IF 16.01	VenW: 750ha	29,7	0,6		30,3
IF 16.01	VenW: Groene Verbinding	28,7	2,2		30,9
Hfd XI, art. 5	VROM: BRG leefbaarheid	34,0	2,6		36,6
HFD XIV, art. 23.12	LNV: 750ha	89,1	7,1		96,2
Totaal gerelateerd aan departementale begrotingen		206,5	13,2	0,0	219,7
Totaal Rijksbijdrage excl. Onvoorzien		1.382,6	126,7	-344,6	1.164,7
IF 16.01	Onvoorzien *	100,9	8,2		109,1
Totaal Rijksbudget		1.483,5	134,9	-344,6	1.273,8

* Dit bedrag is thans nog gedeeltelijk gereserveerd in het FES.

** Bij het aanlegbesluit van PMR in 2004 is een separaat FES budget van € 300 miljoen (p.p. 2002) gereserveerd voor de ontsluiting van de Tweede Maasvlakte en aan de begroting van VenW toegevoegd. Dit budget is onder de noemer Aanpassing Landzijdige Infrastructuur met name bestemd voor het oplossen van de problematiek rond de Botlekbrug (A15). In de Infrastructuurfondsbegroting 2010 heeft de overheveling van dit budget plaats gehad naar het project A15 Maasvlakte – Vaanplein (artikel 12 Hoofdwegennet). Dit betreft een bedrag van inmiddels € 344,6 miljoen (p.p. 2009; € 318,4 miljoen in prijspeil 2005).

4.3.2 Mutatieoverzicht Rijksbudget

Tabel 2 bevat een overzicht van alle budgetmutaties tot nu toe.

Dit mutatieoverzicht bevat conform de afspraken in de Uitwerkingsovereenkomsten uitsluitend die mutaties die een relatie hebben met de verantwoordelijkheid van het Rijk. Dit uitgangspunt impliceert dat alle mutaties, die onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de uitvoerende partijen vallen, buiten beschouwing zijn gelaten.

Met de uitvoerende partijen is in het Bestuursakkoord en de Uitwerkingsovereenkomsten een vaste indexering voor prijsspeilmutaties afgesproken. Deze is gelijk aan 2% op jaarbasis. Ieder jaar wordt in de Voortgangsrapportage per 1 juli deze overeengekomen prijscompensatie over het betreffende kalenderjaar verwerkt. Voor zover de prijsspeilaanpassingen ingevolge het Kabinetbesluit van december 2003 niet zijn gelijk gesteld aan de overeengekomen prijsspeilaanpassing van 2%, heeft de dekking van die prijscompensatie plaats binnen de betreffende departementale begrotingshoofdstukken. De enige uitzondering op deze prijscompensatiesystematiek met een vaste indexering van 2% op jaarbasis betreft het deelbudget Uitvoeringsorganisatie. Hierop is in principe de index Bruto Overheids Investerings (iBOI) van toepassing. Hierop kunnen kortingen plaats hebben.

Tabel 2 Mutatieoverzicht rijksbudget (bedragen in miljoen euro)				
	Bedrag	Gecommuniceerd met de TK	prijspeil	Bron:
	p.p. 2005			
Rijksbijdrage p.p. 2005 conform PKB/Basisrapportage	1.483,5	1.483,5	2005	Basisrapportage
Scopewijzigingen	0,0	0,0		
Technische mutaties				
- prijscompensatie				
prijsspeilaanpassingen 2006	0,0	29,4	2006	VGR-1
prijsspeilaanpassingen 2007	0,0	30,2	2007	VGR-2
prijsspeilaanpassingen 2008	0,0	29,4	2008	VGR-4
prijsspeilaanpassingen 2009	0,0	29,9	2009	VGR-6
Saldo technische mutaties, t.w. prijsspeilaanpassingen	0,0	118,9		
Overige aanpassingen				
Ontvangsten en budgettoevoeging ingevolge afspraken artikel 4.7 van de Uitvoeringsovereenkomst Landaanwinning	0,0	16,0		VGR-5
Bijdrage Aanpassing landzijdige infra in de vorm van een budgetoverheveling		-344,6	2009	VGR-7
Totaal aanpassingen	0,0	-209,7		
Totaal verplichtingen- en uitgavenbudget	1.483,5	1.273,8		

4.3.3 *Ontwikkeling Post Onvoorzien*

In het Rijksbudget is een post Onvoorzien opgenomen ten behoeve van de uitvoering van het project. Deze post bedraagt € 109,1 miljoen (p.p. 2009; € 100,9 miljoen in p.p. 2005).

In de verslagperiode is niet gebleken van ontwikkelingen of aanwijzingen op grond waarvan zou kunnen worden geconcludeerd dat de post Onvoorzien ontoereikend is.

4.3.4 Aangegane verplichtingen

Conform de geldende systematiek zijn in de vorige verslagperiode de in de administratie vastgelegde verplichtingen verhoogd met het overeengekomen indexpercentage van 2% over het nog niet betaalde gedeelte en daarmee op het niveau van prijspeil 2009 gebracht. Voor enige deelprojecten (waaronder landaanwinning en BRG) is de indexatie in deze verslagperiode doorgevoerd.

Het vorenstaande geldt niet voor de onder VenW ressorterende producten Uitvoeringsorganisatie en Natuurcompensatie, die veel individuele verplichtingen bevatten. Verplichtingen met betrekking tot deze producten worden vastgelegd, zodra er een individuele verplichting voor een concrete opdracht wordt aangegaan.

Tabel 3 geeft de Rijksverplichtingen per deelproject en per departement weer. Het percentage van het Rijksbudget dat per 31 december 2009 is verplicht, bedraagt 88,3%.

Tabel 3 Aangegane verplichtingen Rijksbudget (bedragen in miljoen euro)				
Artikel begroting	Deelproject	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal verplicht
			Nieuw aangegane verplichtingen	
FES-gerelateerd				
IF 16.01	Landaanwinning	693,4	12,9	706,3
IF 16.01	BTW Landaanwinning	128,7	2,4	131,1
IF 16.01	BTW Natuurcompensatie	0,0		0,0
IF 16.01	Natuurcompensatie	73,8	4,3	78,1
IF 16.01	Aanpassing Landzijdige infra	0,0		0,0
Totaal FES-gerelateerd		895,9	19,6	915,5
Gerelateerd aan departementale begrotingen				
IF 16.01	VenW: Uitvoeringsorganisatie	15,3	0	15,3
IF 16.01	VenW 750 ha	30,3		30,3
IF 16.01	VenW: Groene Verbinding	30,9		30,9
Hfd XI, art. 5	VROM: BRG leefbaarheid	35,4	1,2	36,6
HFD XIV, art. 23.12	LNV 750 ha *	96,2		96,2
Totaal gerelateerd aan departementale begrotingen		208,1	1,2	209,3
Totaal Verplicht excl. Onvoorzien		1104,0	20,8	1.124,8
IF 16.01	Onvoorzien	0		0,0
Totaal verplichtingen		1104,0	20,8	1.124,8

* LNV heeft als eerstverantwoordelijk departement, mede namens EZ en VROM, een gezamenlijke verplichting vastgelegd voor het deelproject 750 ha. In tabel 3 is het bedrag van deze verplichting in prijspeil 2009 opgenomen. LNV is deze verplichting in 2006 aangegaan voor een bedrag van € 104,8 miljoen. Dit bedrag is ook in de Jaarverantwoording 2006 van LNV opgenomen. Genoemd bedrag is gelijk aan de som van de gezamenlijke jaarbedragen van EZ, VROM en LNV, geïndexeerd naar het jaar waarin de betreffende jaartranche zal worden betaald. Omdat deze systematiek van prijsspeelaanpassingen afwijkt van de door de overige departementen gehanteerde systematiek, wordt het verplichtingenbedrag in elke Voortgangsrapportage herberekend conform de door de overige departementen gehanteerde systematiek van prijsspeelaanpassingen. In p.p. 2009 bedraagt de aangegane verplichting € 96,2 miljoen (zie ook tabel 1).

4.3.5 Kasritme

Per 31 december 2009 is 13,6% van het Rijksbudget tot betaling gekomen. Tabel 4 bevat het overzicht van de kasuitgaven van het Rijk.

Tabel 4 Overzicht kasuitgaven Rijksbudget (bedragen in miljoen euro)				
Begrotingsartikel	Deelproject	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal gerealiseerd
FES-gerelateerd				
IF 16.01	Landaanwinning	16,0		16,0
IF 16.01	BTW Landaanwinning			0,0
IF 16.01	BTW Natuurcompensatie			0,0
IF 16.01	Natuurcompensatie	56,8	4,3	61,1
IF 16.01	Aanpassing Landzijdige infra	0,0		0,0
Totaal FES-gerelateerd		72,8	4,3	77,1
Gerelateerd aan departementale begrotingen				
IF 16.01	VenW: Uitvoeringsorganisatie	13,2	2,1	15,3
IF 16.01	VenW 750 ha	30,3		30,3
IF 16.01	VenW: Groene Verbinding	15,4		15,4
Hfd XI, art. 5	VROM: BRG leefbaarheid	7,1	2,5	9,6
HFD XIV, art. 23.12	LNV: 750ha	24,9		24,9
Totaal gerelateerd aan departementale begrotingen		90,9	4,6	95,5
Totaal gerealiseerd excl. Onvoorzien		163,7	8,9	172,6
IF 16.01	Onvoorzien			
Totaal gerealiseerd		163,7	8,9	172,6

4.3.6 Ontvangsten

In de onderhavige verslagperiode zijn geen ontvangsten gerealiseerd.

Tabel 5 Overzicht ontvangsten Rijksbudget (bedragen in miljoen euro)

Begrotingsartikel	Deelproject	Totaal vorige perioden	Deze periode	Totaal gerealiseerd
FES-gerelateerd				
IF 16.01	Landaanwinning	16,0		16,0
IF 16.01	BTW Landaanwinning			
IF 16.01	BTW Natuurcompensatie			
IF 16.01	Natuurcompensatie			
IF 16.01	Aanpassing Landzijdige infra			
Totaal FES-gerelateerd		16,0	0,0	16,0
Gerelateerd aan departementale begrotingen				
IF 16.01	VenW: Uitvoeringsorganisatie			
IF 16.01	VenW 750 ha			
IF 16.01	VenW: Groene Verbinding			
HFD XI, art. 5	VROM: BRG leefbaarheid			
HFD XIV, art. 23.12	LNV: 750ha			
Totaal gerelateerd aan departementale begrotingen		0,0	0,0	0,0
Totaal gerealiseerd excl. Onvoorzien		16,0	0,0	16,0
IF 16.01	Onvoorzien			
Totaal gerealiseerd		16,0	0,0	16,0

4.4 Rijksrisico's

4.4.1 Het risicomanagement

In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangrijkste geïdentificeerde risico's met betrekking tot de doelen en taken van het Rijk bij de realisatie van PMR.

De keuze hoe met de risico's (onzekerheid = kans x gevolg) wordt omgegaan (accepteren, beheersen of overdragen) wordt bepaald door de omvang van die risico's. De beheersstrategie is erop gericht de kans op het optreden van een risico en/of de gevolgen ervan te verlagen tot een acceptabel niveau. Het Rijk onderhoudt een risicolijst en rapporteert de belangrijkste rijksrisico's.

De uitvoerende partijen hebben elk voor hun deelproject een eigen risicoprofiel. Zij managen dit risicoprofiel zelf. Hierover wordt in deze rapportage niet gerapporteerd, tenzij het betreffende risico samenvalt met of kan leiden tot een gevolg voor het Rijk.

4.4.2 De belangrijkste risico's

Het risicoprofiel is sterk gedaald: de uitvoering van de landaanwinning is van start gegaan en vordert gestaag, de uitvoering van de natuurcompensatie is opgeleverd

en de intensiveringsopgave van BRG is gerealiseerd. Hieronder volgen de vier belangrijkste risico's met per risico de getroffen beheersmaatregel.

Het risico 'tijdig doorlopen van randvoorwaardelijke procedures' is afgevoerd. Met uitzondering van de toegangsbeperkingsbesluiten zijn alle besluiten voor aanleg en gebruik van Maasvlakte 2 onherroepelijk. De toegangsbeperkingsbesluiten komen bij het risico 'tijdige natuurcompensatie' aan de orde.

Tijdige natuurcompensatie

De start van de landaanwinning kon pas plaatsvinden als de betreffende natuurcompensatie was verzekerd. De natuurcompensatie voor de landaanwinning bestaat uit een bodembeschermingsgebied en drie daarbinnen gelegen rustgebieden in de Voordelta en uit duincompensatie bij Delfland.

Alle besluiten die nodig zijn voor het tot stand brengen van de natuurcompensatie zijn genomen. De besluiten voor de duincompensatie zijn inmiddels onherroepelijk. Hetzelfde geldt voor het Aanwijzingsbesluit Voordelta. De toegangsbeperkingsbesluiten voor de natuurcompensatie in de Voordelta zijn weliswaar van kracht, maar nog niet onherroepelijk. Er lopen nog beroepsprocedures tegen de toegangsbeperkingsbesluiten, maar de beroepen die betrekking hebben op de natuurcompensatie van Maasvlakte 2 zijn ingetrokken. In dit kader is door het Havenbedrijf Rotterdam een overeenkomst gesloten met Faunabescherming. De toegangsbeperkingsbesluiten bevatten echter ook aspecten die met het Beheerplan Voordelta en niet met de natuurcompensatie te maken hebben en juridische ontvlechting van beroepsgronden blijkt complex. Indien de uitspraken over deze besluiten ongunstig uitvallen, dan valt niet uit te sluiten dat dit vertragingen met zich meebrengt voor de landaanwinning.

Beheersmaatregel: de resterende risico's worden ingeperkt door een zorgvuldige en intensieve afhandeling van de beroepen.

Borgen van samenhang PKB-doelstellingen

PMR bestaat uit een balans tussen economie en leefbaarheid (de dubbele doelstelling), die is vertaald in een drietal deelprojecten: landaanwinning met verplichte natuurcompensatie, 750 ha natuur- en recreatiegebied en leefbaarheids- en intensiveringsprojecten in Bestaand Rotterdams Gebied (BRG). In de PKB PMR is opgenomen dat het kabinet de onderlinge samenhang van de projecten wil waarborgen. Elk deelproject heeft een eigen uitvoeringsdynamiek, waardoor de deelprojecten mogelijk niet tegelijkertijd worden gerealiseerd. De PMR partners zullen bevorderen dat alle deelprojecten binnen hun eigen planning worden gerealiseerd.

Beheersmaatregel: Op dit moment is er geen aanleiding om de intensiteit van de coördinatie te wijzigen. De deelprojecten verlopen vrijwel volgens schema. De landaanwinning met de bijbehorende natuurcompensatie is in uitvoering. Alleen tegen de toegangsbeperkingsbesluiten loopt nog een beroepsprocedure; alle overige besluiten zijn onherroepelijk. Grote delen van BRG zijn in uitvoering. Vanuit de samenhang binnen PMR richt de aandacht zich in toenemende mate op de besluitvorming van de 750 ha natuur- en recreatiegebied, waarvoor begin 2010 beslissende stappen gezet moeten worden. Met het besluit om de PKB PMR in de

AMvB ruimte op te nemen wordt de doorzetkracht van de PKB onder de nieuwe Wro gewaarborgd.

Tijdige ontsluiting Maasvlakte 2

Voor de bereikbaarheid van Maasvlakte 2 per weg bestaat het risico dat er geen tijdige ontsluiting van Maasvlakte 2 tot stand komt.

Beheersmaatregel: Het verbreden van de A15 tussen Maasvlakte en Vaanplein voorziet in extra capaciteit om de autonome groei van het wegverkeer, waaronder de groei als gevolg van Maasvlakte 2, op te vangen. De verbreding van de A15 maakt onderdeel uit van het programma Randstad Urgent. Daarnaast is binnen Rijkswaterstaat een coördinator aangewezen die het aanspreekpunt is voor de PMR-zaken binnen Rijkswaterstaat en vanuit deze rol de ontwikkelingen die PMR aangaan binnen Rijkswaterstaat nauwlettend volgt. In maart 2010 is het Tracébesluit genomen. Conform de vigerende planning is alles erop gericht om eind 2015 de nieuwe infrastructuur voor het verkeer beschikbaar te hebben. Daarnaast hebben Rijk en regio in het Bestuurlijk Overleg MIRT Zuidvleugel gesproken over een Nieuwe Westelijke Oeververbinding (NWO). Deze NWO is bedoeld om de bereikbaarheid op de Beneluxcorridor (A4 Beneluxtunnel) te verbeteren. Nog dit jaar zal in het Bestuurlijk Overleg MIRT Zuidvleugel een besluit worden genomen. De komende tijd wordt de noodzakelijke informatie voor de te maken keuze vergaard (baten, kosten, financiering, milieuaspecten, draagvlak, etc). Verdere uitwerking van onder andere inpassing en kostenverdeling is nog nodig, inclusief aanbod private financiering van het Havenbedrijf.

Uitvoering binnen de kaders

Bij de uitvoering van de deelprojecten zal moeten blijken of deze plaatsvindt binnen de kaders van de genomen besluiten en of de projecten al dan niet voldoen aan de vooraf gestelde doelen.

Beheersmaatregel: Binnen elk besluit zijn voorwaarden gesteld aan monitoring en evaluatie. De programma's die daarvoor worden ingesteld leveren inzicht op in de uitvoering en de effecten daarvan. Elk bevoegd gezag krijgt daarmee de informatie die nodig is om zeker te stellen dat de uitvoering plaatsvindt overeenkomstig de genomen besluiten en bijdraagt aan de afgesproken doelen. In het convenant Visie en Vertrouwen zijn afspraken gemaakt om deze informatie in samenhang te bezien en te delen met de betrokken maatschappelijke partijen.

4.5 Borging van de afspraken en kwaliteit

In de verslagperiode zijn geen audits uitgevoerd. Er is gestart met het opstellen van een nieuw auditplan. Dit zal in het voorjaar van 2010 worden afgerond.

Bijlage

Lijst van documenten

Deze lijst bevat de documenten die inzake PMR in de verslagperiode aan de Tweede Kamer zijn gestuurd:

- Kamerstuk 24691 nr. 104, *Ruimtetekort in mainport Rotterdam; Brief minister inzake uitstel antwoorden op kamervragen over de zesde Voortgangsrapportage Project Mainportontwikkeling Rotterdam*, 2 december 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 103, *Ruimtetekort in mainport Rotterdam; Brief Minister ter aanbieding van het accountantsrapport bij Voortgangsrapportage 6*, 22 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 103, *Accountantsrapport 6e Voortgangsrapportage Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR)(bijlage bij 24691, nr. 103)*, 22 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Zesde Voortgangsrapportage PMR/750 ha (bijlage bij 24691, nr. 102)*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Voortgangsmelding Bestaand Rotterdams Gebied 1 juli 2009 (bijlage bij 24691 nr. 102)*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Voortgangsrapportage 6 PMR over de periode 1 januari 2009 – 30 juni 2009 (bijlage bij 24691, nr. 102)*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Voortgangsrapportage PMR PMV2 over de periode 1 januari 2009 – 30 juni 2009 (bijlage bij 24691, nr. 102)*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Voortgangsrapportage 6 PMR Natuurcompensatie (bijlage bij 24691, nr. 102)*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 102, *Ruimtetekort in mainport Rotterdam; Brief minister ter aanbieding van de zesde voortgangsrapportage PMR over de periode 1 januari 2009 – 30 juni 2009*, 5 oktober 2009;
- Kamerstuk 24691 nr. 100, *Ruimtetekort in mainport Rotterdam; lijst van vragen en antwoorden over de brief van 6 april 2009 inzake de Voortgangsrapportage PMR (kamerstuk 24691, nr. 99). 6 juli 2009.*

Bijlage

Afkortingenlijst

750 ha	Deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied
A-besluit	Aanwijzingsbesluit Voordelta
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BRG	Deelproject Bestaand Rotterdams Gebied
Commissie m.e.r.	Commissie van de milieueffectrapportage
DG	Directeur-Generaal
EICB	Expertise- en Innovatiecentrum Binnenvaart
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FES	Fonds Economische Structuurversterking
HbR	Havenbedrijf Rotterdam N.V.
HFD	Hoofdstuk
IBOI	Indexering Bruto Overheidsinvesteringen
IF	Infrafonds
KNV	Koninklijk Nederlands Vervoer
LNV	Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
MER	Milieueffectrapportage
MER Aanleg	Milieueffectrapportage mbt aanleg van Maasvlakte 2
MER Bestemming	Milieueffectrapportage mbt gebruik van Maasvlakte 2
MEP	Monitorings- en evaluatieprogramma
MV2	Maasvlakte 2
Nb-wet	Natuurbeschermingswet 1998
Nb-wetvergunning	Natuurbeschermingswetvergunning 1998
OMP	Overleg Maatschappelijke Partijen
OTB	Ontwerp Tracé Besluit (tbv A15 Maasvlakte - Vaanplein)
PKB	Planologische Kernbeslissing
PMR	Project Mainportontwikkeling Rotterdam
p.p.	Prijspeil
TLN	Transport en Logistiek Nederland
UWO	Uitwerkingsovereenkomst
VenW	Ministerie van Verkeer en Waterstaat Subsidieregeling vervanging en retrofit scheepsdieselmotoren voor binnenvaartschepen
Vers-regeling	
VGR	Voortgangsrapportage
VRM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
WrO	Wet op de Ruimtelijke Ordening